

Loodushariduse õppeprogramm

Mets meie ümber: tutvumine kodulähedase metsaga (1.-3. klass, Harjumaa)

Õppeprogrammi eesmärk on tutvustada kodulähedast metsa meie ümber ning õpetada turvalist ja säästlikku käitumist ning jätkusuutlikku metsahoidu. Oleme selleks valinud mitmekesise metsaala Tallinna külje all Laiaküla ja Maardu piiril, kus tutvume erinevate metsatüüpidega, arutleme metsa eluringi ning säästliku ja jätkusuutliku looduskasutuse üle, vaatame kibraste tegevuse jälgi. Õpilased saavad ise proovida ainetundide korraldamist looduses, tunnetame metsa viie meelega ning mängime maastikumängu. Retk on sobilik ka liikumise erivajadusega õpilastele.

Programmi sihtrühm: 1.-3. klass (vanus 7-10 aastat), eesti õppekeel, osalejaid kuni 34 õpilast, olenevalt grupi suurusest kaasatakse vajadusel täiendav juhendaja.

Programmi kestab 3 tundi. Õppeks sobivad kõik aastaajad. Eelistatud on märtsist oktoobrini, mil ka lehtpuud on kergemini määratavad.

Õppekeskkonnaks on mitmekesine metsaala – nõmm, lodumets ja salumets. Maapind on enamjaolt kuiv ja tasane, on mõned tiigid ja madalad rändrahnud. Õppeprogramm on sobiv ka liikumise erivajadustega õpilastele.

Vajalik varustus: aastaajale vastav õuejalats või matkajalats. Soovitavalt võileivad ja jook (vesi) kergeks eineks looduses.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimalda õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmine ja oskus turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi erinevatest metsatüüpidest, metsa eluringist ning kibraste elulaadist; harjutada meeskonnatöö oskusi; näidata kooli õppeainete ja looduse seoseid ning harjutada nende märkamist ja rakendamist.

Seosed riikliku õppekavaga: käitub loodust hoidvalt; oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda. Ainetundide rakendamisel loodusesse lähtutakse õppekavast (teema täpsustatakse rühma saatva õpetajaga).

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi ning säästlikku ja jätkusuutliku looduskasutust ning käitumist looduses, arutletakse kliimamuutuste mõju üle Eesti loodusele.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammi koostamisel oleme seostatult käsitletud loodus- kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda ning kujundanud sisult tervikliku teaduspõhise programmi, mis sisaldab eesmärgipäraseid ja programmi eesmärkide saavutamist toetavaid mõtestatud tegevusi. Kasutame mitmekesiseid kaasavaid õppemeetodeid, kohandades tegevused vastavale sihtrühmale. Õppeprogramm koosneb viiest osast ja kokkuvõtvast arutlusest:

1. **Tutvumine metsaga.** Koguneme lagendikule ja vaatame, mida enda ümber näeme. Arutleme, mis on mets. Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid õpperetkel. Käime erinevates kasvukohatüüpides (nõmmemets, lodumets ja salumets). Räägime metsa elutsüklist, vaatame erinevas arengujärgus olevaid puid ja metsapõlvkondade vaheldumist. Võrdleme looduslikku ja istutatud metsa. Vaatame sipelgate elu metsas. Saadud teadmiste kinnistamiseks mängime metsamängu.
2. **Koprad.** Vaatame kobraste tegevuse jälgi: langetatud puud, vanad ja värsked kannud, koprarajad. Räägime, millised puud kobrastele maitsevad ja miks. Imetleme kõrget pesakuhilat ja kopratiike. Arutleme, kuidas kobras on loodusele kasulik ning millistes asukohtades ja miks inimesele ebasobiv. Mängime kopramängu.
3. **Harjutame ainetunde looduses.** Proovime koolis erinevates ainetundides õpitut ühiselt näitlikustada konkreetsete loodusobjektide peal. Esimesed näiteid esitab retkejuht ning seejärel saavad õpilased võimaluse ise väikestes gruppides harjutada erinevaid ainetunde ja neid seejärel kaaslastele tutvustada. Rühma saatva õpetajaga saab eelnevalt kokku leppida täpsemad huviteemad ning õpetaja saab soovi korral ka ise näiteid tuua.
4. **Tunnetame metsa ja metsapaus.** Kasutame oma viit meelt metsa tunnetamiseks. Vaatleme metsa. Kuulame metsa. Kompame puid ja erinevaid objekte väikesel juhendatud rajal. Haistmis- ja maitsemeelt rakendame taimetee nautimisel. Tee valik (nt piparmünt, kibuvits või vaarikas) lepitakse eelnevalt õpetajaga kokku. Söögipaus kaasavõetud võileibade ja joogiga.
5. **Maastikumäng.** Jaguneme võistkondadeks ning püüame omandatud teadmisi rakendada ja sobiva kaardi abil leida peidetud aardeid ning vastata küsimustele.
6. **Kokkuvõte ja tagasiside.** Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida me sellest edaspidiseks kaasa võiksime võtta. Räägime jätkusuutlikust loodushoiust ja elukeskkonna kaitsmisest. Tutvustame Eesti looduskaitse 110. sünnipäeva motot „Hoiu mida armastad“ ning kuidas me saaksime selles meile sobivalt panustada.

Õppekeskkond

Linnalähedane mets Ida-Harjumaal Tallinna lähedal Laiaküla ja Maardu piiril on valitud õpperetke eesmärki silmas pidades ning loob mitmekesised võimalused õpiväljundite saavutamiseks.

Turvalisus. Õppekeskkonna valikul on turvalisus ja ligipääsetavus oluliseks kriteeriumiks. Õpperetkeks kasutatav piirkond (12 ha) on looduses selgelt eristatav, olles kaugemalt piiratud elu-, äri- ja tööstuspiirkonnaga. Kaugus ühistranspordi peatuseni 1 km. Õpilased liiguvad koos saatjaga või (5. mooduli korral) gruppides. Õpperetke alguses tutvustatakse ohutusreegleid ning kinnitatakse igale õpilasele käepael retke korraldaja andmete ja kontakttelefoninumbri. Retke saatvale õpetajale (ja soovi korral ka õpilastele) antakse kaart. Tiigid maastikul on väikesed ja valdavalt madalad.

Juhendajad

Õppeprogrammi viib läbi Raul Savimaa, Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu ja Püsimetsaühistu liige. Juhendaja on 2019. aastal läbinud Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi ja metsakasvatuse aluste alal ning 2020. aastal SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolituse „Mets ja kestliku arengu haridus“. Õppeprogrammi läbiviijal on pikaajaline praktiline looduskaitse ja metsandusalane ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus. Retkejuht tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Olenevalt grupi suurusest kaasatakse vajadusel täiendav juhendaja.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurus, vanust ja võimalikke erivajadusi ning soovi korral täpsemat fookust õppeprogrammi 3. moodulis (*Harjutame ainetunde looduses*). Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise, osaleb õppeprogrammi 3. moodulis (*Harjutame ainetunde looduses*), on saatjaks ühele grupile õppeprogrammi 5. moodulis (*Maastikumäng*) ning osaleb omal äranägemisel osalejana kõikides teistes moodulites.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt retkejuhi poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga kahe nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust kohtuda koolis kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist, et vajadusel arutada suuliselt üle tagasiside ja parendusettepanekud.

Koostatud: veebruar 2020, täiendatud jaanuar 2021.

Programmi koostaja:

SelgeSiht loodushariduskeskus

SelgeSiht OÜ

Reg. 14602228

Iva 12 Tallinn 12618

e-post loodusharidus@selgesiht.ee

telefon 5918 9000

<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

Eesti Keskkonnahariduse Ühingu keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteeti tõendav märgis „Läbimõeldud programm“, märgis nr 5.